

รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

Educational Management Model to Promote Life Skills Through Participation of Local

จักรกฤษณ์ สีสากลภักดิ์¹, ณัฐชัย จันทชุม² และ พงศธร โพธิ์พลศักดิ์³

Chakkrit Leelasakulphak¹, Nattachai Chantachum² and Pongtorn Popoonsak³

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{2,3}คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Ph.D. Student (Educational Management for Local Development), Rajabhat Maha Sarakham University,

^{2,3} Faculty of Education Rajabhat Maha Sarakham University

¹E-mail: chakkritleelas@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3165-5926>

²E-mail: nattachai@rmu.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4413-1806>

³E-mail: pongton444@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3635-5191>

Received 18/10/2022

Revised 15/11/2022

Accepted 17/11/2022

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาและพัฒนการเรียนรู้ของผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับผู้เรียนในมิติของภูมิสังคมของเยาวชนสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการวางแผนจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บริการทางวิชาการแก่ท้องถิ่น ชุมชน ควรรหาแนวทางส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ให้จบการศึกษาตามหลักสูตร และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต โดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น (2) พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น และ (3) ทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น และ (4) ศึกษาประสิทธิผลรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครู นักเรียน จำนวน 77 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบประเมินรูปแบบ และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ที่มีค่าเฉลี่ยโดยรวมสูงสุด คือ สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ คือ อบรม สัมมนาและศึกษาดูงานสำหรับครู คิดเป็นร้อยละ 91 รองลงมา คือ สถานศึกษากำหนดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนที่ต้องแก้ไขให้สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนและท้องถิ่น คือ กิจกรรมหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติด กิจกรรมส่งเสริมอาชีพคิดเป็นร้อยละ 83 และอาชีพที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ เกษตรพอเพียง คิดเป็นร้อยละ

[303]

Citation: จักรกฤษณ์ สีสากลภักดิ์, ณัฐชัย จันทชุม และ พงศธร โพธิ์พลศักดิ์. (2565). รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (6), 303-324

Leelasakulphak, C., Chantachum, N., & Popoonsak, P., (2022). Educational Management Model to Promote Life Skills Through Participation of Local. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (6), 303-324; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarij.2022.149>

82 ตามลำดับ (2) รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น พบว่า โครงสร้างรูปแบบประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ สำคัญ และองค์ประกอบ โดยองค์ประกอบแยกออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม และด้านการจัดการเรียนรู้ (3) ผลการทดลองใช้ รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น พบว่า ด้านการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการจัดการเรียนรู้ โดยรวม พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด และ (4) ประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น มีความสอดคล้องเหมาะสมสำหรับการนำไปพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ค่าดัชนีความสอดคล้องเหมาะสมเท่ากับ 1.00

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการศึกษา; การส่งเสริมทักษะชีวิต; การมีส่วนร่วม; ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Abstract

Management of education and learning development of learners requires cooperation with all relevant sectors to find ways to develop, prevent and solve problems for learners in the dimensions of the youth social landscape. The educational institutes, which are the main agencies in basic education planning, and providing academic services to local communities, should find ways to promote and develop learners so that they can complete their studies under the curriculum and have good self-immunity, grow into quality adults in the future by using the principles of participatory management. Thus, the objectives of this research were to 1) Study the operating conditions of education management to promote life skills with the participation of local wisdom; 2) Develop a model of education management to promote life skills with the participation of local wisdom. 3) Test the effectiveness of a model of educational management to promote life skills through the participation of local wisdom. And 4) study the effectiveness of a model of educational management to promote life skills through the participation of local wisdom The target group was 77 teachers and students obtained by purposive selection. The research tools were interview forms, questionnaires, and model assessments. and the statistics used in the research were mean and standard deviation. The results of the research were as follows: (1) The level of the educational management operation to promote life skills with the participation of local wisdom with the highest overall average was that educational institutions encouraged teachers to use local wisdom in learning management. It is training, seminars, and study visits for teachers. accounted for 91 percent,

[304]

Citation: จักรกฤษณ์ สีลาสกุลภักดี, ณัฐชัย จันทชุม และ พงศธร โพธิ์พลศักดิ์. (2565). รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (6), 303-324

Leelasakulphak, C., Chantachum, N., & Popoonsak, P., (2022). Educational Management Model to Promote Life Skills Through Participation of Local. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (6), 303-324; DOI: <https://doi.org/10.14456/iari.2022.149>

followed by educational institutions stipulating activities to develop student life skills that must be modified under the context of students and the locality, namely drug avoidance activities Occupational promotion activities accounted for 83%, and occupations using local wisdom were the sufficiency agriculture, accounting for 82 percent, respectively. (2) Educational management model to promote life skills through the participation of local wisdom It was found that the model structure consisted of principles, objectives, essence, and elements. The components are divided into 2 areas, namely, participatory education management, and learning management. (3) The experimental results of using the model of education management to promote life skills with the participation of local wisdom revealed that participatory education management as a whole was at the highest level, and In terms of overall learning management, it was found that at the highest level. And (4) The effectiveness of the educational management model for promoting life skills through the participation of local wisdom was consistent and suitable for continuous development. The appropriateness index was 1.00.

Keywords: Educational Management Model; Promote Life Skills; Participation; Local Wisdom

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนา นักเรียนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่ พร้อมเข้าสู่ตลาดงานไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ไว้ใน มาตรา 24 ความว่า ครูควรจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักเรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การ เสนอข้อมูลสารสนเทศ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้ จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสมรรถนะสำคัญของนักเรียน ไว้ 5 ประการ ความสามารถในการคิดเป็นหนึ่งในสมรรถนะสำคัญของนักเรียน ซึ่งเป็นความสามารถในการคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่

[305]

Citation:

จักรกฤษณ์ สีลาสกุลภักดิ์, ณัฐชัย จันทชุม และ พงศธร โพธิ์พลศักดิ์. (2565). รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยมีส่วนร่วมของท้องถิ่น. วารสารสห วิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (6), 303-324

Leelasakulphak, C., Chantachum, N., & Popoonsak, P., (2022). Educational Management Model to Promote Life Skills Through Participation of Local. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (6), 303-324; DOI: <https://doi.org/10.14456/iari.2022.149>

การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมอย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

สถานการณ์เด็กและเยาวชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง รอบปี 2556-2557 ใน 3 มิติหลัก ได้แก่ 1) สุขภาพอนามัย 2) ด้านการเรียนรู้และ 3) ด้านสังคม ผลการสำรวจ พบว่าเด็กไทยขาดความรับผิดชอบทางการเรียน ส่วนหนึ่งขาดการดูแลสุขภาพและออกกำลังกาย มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อระบบราชการและการคอร์รัปชันอยู่ในสถานะเครียดทั้งทางร่างกายและสุขภาพจิต มีค่านิยมไม่เหมาะสมเนื่องมาจากสภาพสังคมแวดล้อมรวมถึงขาดความอบอุ่นในครอบครัวมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาเกี่ยวข้องกับการพนันและอบายมุข มีพฤติกรรมก้าวร้าว ใช้ความรุนแรง มีค่านิยมเทคโนโลยีและ ใช้สื่ออย่างไม่เหมาะสมและปัญหาการออกโรงเรียนกลางคัน ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีสาเหตุมาจากการที่ผู้เรียนอยู่ท่ามกลางความเสี่ยงของสังคม ขาดทักษะชีวิตและอาชีพ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน. 2558)

นโยบายการจัดการศึกษาโรงเรียนสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งให้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ตามมาตรฐานการประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและ 5) ด้านผลลัพธ์และภาพความสำเร็จโดยเน้นความสำคัญในการเรียนรู้ท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้มีภูมิคุ้มกัน มีทักษะการดำรงชีวิตที่ดี สอดคล้องกับหลักการการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น ที่มุ่งเน้นให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นคนดี มีอาชีพสุจริต ก่อเกิดวิสาหกิจชุมชนด้วยความยั่งยืน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในท้องถิ่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงมหาดไทย, 2560)

การจัดการศึกษาและพัฒนการเรียนรู้ของผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับผู้เรียนในมิติของภูมิสังคมของเยาวชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมทักษะที่จำเป็นให้ผู้เรียนตระหนัก รักท้องถิ่น มีความรู้สึกสำนึกและภาคภูมิใจในความเป็นไทย สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการวางแผนจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บริการทางวิชาการแก่ท้องถิ่น ชุมชน ควรหาแนวทางส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ให้จบการศึกษาตามหลักสูตร และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต โดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้เรียนได้รับการพัฒนการเรียนรู้ ทักษะและพื้นฐานอาชีพ ที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น และเรียนรู้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล คือ การลดเวลาเรียนภาควิชาการลง แต่ต้องไม่กระทบเนื้อหาหลักที่เด็ก ๆ ควรเรียนรู้ ครูต้องใช้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ให้นักเรียนได้สาระที่ต้องรู้ครบถ้วนอย่างมีประสิทธิภาพ มากขึ้น โรงเรียนจะต้องจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ต่าง ๆ ให้นักเรียนปฏิบัติ และควรเป็นกิจกรรม ที่มีความหลากหลายที่

[306]

Citation: จักรกฤษณ์ สีสกุลภักดิ์, ณัฏฐชัย จันทชุม และ พงศธร โพธิ์พลศักดิ์. (2565). รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (6), 303-324

Leelasakulphak, C., Chantachum, N., & Popoonsak, P., (2022). Educational Management Model to Promote Life Skills Through Participation of Local. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (6), 303-324; DOI: <https://doi.org/10.14456/iari.2022.149>

ช่วยเพิ่มพูนทักษะการคิดวิเคราะห์ ความมีน้ำใจต่อกัน การทำงานเป็นทีม กระตุ้นให้เด็กได้ค้นหาศักยภาพและความชอบของตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จึงดำเนินการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อให้ได้รูปแบบการพัฒนาให้ผู้เรียน มีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพที่มีประสิทธิภาพสนองต่อนโยบายการจัดการศึกษา สภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของของภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของของภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของของภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. เพื่อศึกษาประสิทธิผลรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย มุ่งพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น และมีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2
2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง: (1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 จำนวน 2,422 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2, 2563) (2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 รวมเป็น 204 คน กำหนด ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แสดงดังตารางที่ 1

[307]

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2	สถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง (ร้อยละ)	กลุ่มตัวอย่าง		
		ผู้บริหาร สถานศึกษา	ครู	รวม
เขตอำเภอนาโพธิ์	13 (70%)	13	50	63
เขตอำเภอนาหว้า	14 (80%)	14	49	63
เขตอำเภอนาหว้า	5 (100%)	5	10	15
เขตอำเภอนาหว้า	7 (80%)	7	29	36
เขตอำเภอนาหว้า	7 (80%)	7	20	27
รวม	46	46	158	204

2.2 กลุ่มเป้าหมาย สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) ด้านการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น จำนวน 10 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน และภูมิปัญญาท้องถิ่นจำนวน 5 คน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา: สภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา: ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563

การวิจัยระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

1. ขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล: กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน โดยเป็นผู้บริหารการศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ราษฎรชาวบ้าน โดยเป็นผู้ที่มีความรู้และ มีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษา การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียน ไม่น้อยกว่า 5 ปี

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา: สภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา: ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563

การวิจัยระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

[308]

Citation: จักรกฤษณ์ สีลาสกุลภักดิ์, ณัฐชัย จันทชุม และ พงศธร โพธิ์พลศักดิ์. (2565). รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (6), 303-324

Leelasakulphak, C., Chantachum, N., & Popoonsak, P., (2022). Educational Management Model to Promote Life Skills Through Participation of Local. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (6), 303-324; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarij.2022.149>

1. ขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล: กลุ่มเป้าหมายในการทดลองใช้รูปแบบ ได้แก่ ครู นักเรียนและ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านนาเลา และโรงเรียนบ้านหนองไฮ ประชาชนชาวบ้าน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 77 คน โดยคัดเลือกจากโรงเรียนที่มีความพร้อมทดลองใช้รูปแบบ

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา: การทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา: ภาคเรียนที่ 1 ถึง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564

การวิจัยระยะที่ 4 ศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

1. ขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล: กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ จำนวน 9 คน มีคุณสมบัติ ดังนี้ (1) เป็นผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือมีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา (2) มีผลงานหรือประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษา และ (3) ยินดีให้ความร่วมมือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา: ประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา: ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

1. แหล่งข้อมูล

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 จำนวน 2,422 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2, 2563) ส่วนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียน

[309]

ขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 รวมเป็น 204 คน กำหนดใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

1.2 กลุ่มเป้าหมาย สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) ด้านการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น จำนวน 10 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน และภูมิปัญญาท้องถิ่นจำนวน 5 คน

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1. แบบวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

2.2. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 จำนวน 10 ข้อ 68 ตัวเลือก และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2.3. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคามส่งไปรษณีย์ถึงโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัยแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

3.2 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคามไปสัมภาษณ์สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 และสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

[310]

4.1 วิเคราะห์เอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปสาระสำคัญในรูปแบบตาราง

4.2 นำแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น มาตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามทั้งฉบับ ตรวจสอบให้คะแนนตามน้ำหนักตามตัวเลือกของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อละ 1 คะแนน

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ค่าร้อยละ (Percentage) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

4.4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น นามาจัดกลุ่ม (Group Data) โดยวิเคราะห์เนื้อหาเรียงลำดับความสำคัญเป็นรายชื่อ

4.5 ข้อมูลการสัมภาษณ์ นำมาบรรยายสรุปสาระสำคัญของเนื้อหา

การวิจัยระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

1. แหล่งข้อมูล

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน โดยเป็น ผู้บริหารการศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปราชญ์ชาวบ้าน โดยเป็นผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษา การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียน ไม่น้อยกว่า 5 ปี

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1. เอกสารประกอบการประชุมอภิปรายระดมสมอง (Brainstorming) และสรุปรายงานการวิจัยระยะที่ 1

2.2. แบบประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 จัดประชุมระดมสมอง (Brainstorming) เพื่อกำหนดรูปแบบ จำนวน 13 คน เป็นผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษา การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะชีวิต

3.2 ประชุมผู้เชี่ยวชาญเพื่ออภิปรายระดมสมอง (Brainstorming) เพื่อกำหนดร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2

3.3 หาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 โดยผู้เชี่ยวชาญทำการประเมิน (Connoisseurship) ประสิทธิภาพความสอดคล้องเหมาะสมของรูปแบบ (ไพโรจน์ พรหมมีเนตร, 2552) เป็นผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาทักษะชีวิต จำนวน 9 คน

3.4 ปรับปรุง แก้ไขรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำแบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญ มาตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามทั้งฉบับตรวจให้คะแนนประเมินตามน้ำหนักของตัวเลือกที่เป็นคำถามในแต่ละข้อ

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้เครื่องมือคอมพิวเตอร์ทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลความหมายตามเกณฑ์

การวิจัยระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

1. แหล่งข้อมูล

กลุ่มเป้าหมายในการทดลองใช้รูปแบบ ได้แก่ ครู นักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านนาเลา และโรงเรียนบ้านหนองไฮ ประชาชนชาวบ้าน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 77 คน โดยคัดเลือกจากโรงเรียนที่มีความพร้อมทดลองใช้รูปแบบ

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการดำเนินงานตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น จำนวน 2 ฉบับ ประกอบด้วย

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ด้านการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมจำนวน 38 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 50 ข้อ

แต่ละฉบับแยกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 เป็นข้อความความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อ

ส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินรูปแบบจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยนำไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำแบบแบบสอบถาม มาตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามทั้งฉบับ ตรวจสอบให้คะแนนประเมินตามน้ำหนักของตัวเลือกที่เป็นคำถามในแต่ละข้อ

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลความหมายตามเกณฑ์

การวิจัยระยะที่ 4 ศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

1. แหล่งข้อมูล กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ จำนวน 9 คน มีคุณสมบัติ ดังนี้ (1) เป็นผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือมีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา (2) มีผลงานหรือประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษา และ (3) ยินดีให้ความร่วมมือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล แบบประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert Type) ตามโครงสร้างรูปแบบแยกเป็น 4 ส่วน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการประเมินประสิทธิผลรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยระยะที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น พบว่า การจัดการศึกษาที่ยึดการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีทักษะชีวิตและอาชีพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กร ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและบริบทของท้องถิ่น

2. ระดับสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู พบว่า สภาพการดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละสูงสุด คือ สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ คือ อบรม สัมมนาและศึกษาดูงาน สำหรับครู คิดเป็นร้อยละ 91 รองลงมา คือ สถานศึกษากำหนดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนที่ต้องแก้ไขให้สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนและท้องถิ่น คือ กิจกรรมหลักเลี้ยงสิ่งเสพติด กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 83 และอาชีพที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ เกษตรพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 82

3. ผลการสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) และภูมิปัญญาท้องถิ่น เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ส่วนใหญ่เกี่ยวกับเกษตรพอเพียง การปลูกพืชผักสมุนไพร งานประดิษฐ์ต่าง ๆ ของใช้และการทำอาหาร เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความถนัดและ ความสนใจ และเป็นไปตามวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน สถานศึกษาได้บูรณาการหลักสูตรการเรียนรู้และมีโครงการ กิจกรรมในแผนพัฒนาการศึกษา ผลการสัมภาษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่าความร่วมมือที่สำคัญ คือ การเป็นศูนย์การเรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้ที่ครู นักเรียนไปศึกษาดูงาน เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้และฝึกทักษะการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาเป็นบางครั้ง ข้อจำกัดในการดำเนินงานคือยังไม่มีความต้องการในการพัฒนา สภาพปัญหา คือ ระยะเวลาในการฝึกทักษะไม่เพียงพอบางทักษะอาชีพต้องใช้ต้นทุนในการผลิตสูง สถานศึกษาต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ

ผลการวิจัยระยะที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

จากการจัดประชุมระดมสมองผู้ทรงคุณวุฒิ (Brainstorming) เพื่ออภิปรายผลการพัฒนาในระยะที่ 1 ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสาร ข้อมูลการสัมภาษณ์ และการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของผู้เรียนในสถานศึกษา เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ซึ่งเป็นรูปแบบที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะชีวิตและอาชีพที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับศักยภาพของบุคคลและบริบทของท้องถิ่น ที่เน้นการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น โดยรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้หลักการ วัตถุประสงค์ สำคัญ และองค์ประกอบ โดยองค์ประกอบแยกออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม (Participatory Education Management) แยกเป็น 5 ด้าน คือด้านการกำหนดนโยบาย (Policy) ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Learning Center) ด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (Local Curriculum Development) ด้านการส่งเสริมความร่วมมือ (Participations) และด้านการติดตามประเมินผล (Evaluation) และ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ (Learning Management) การจัดการเรียนรู้ทักษะชีวิตและอาชีพนักเรียน แยกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านการป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดและเพศศึกษาและด้านทักษะอาชีพในท้องถิ่น ได้แก่ งานสมุนไพรและเกษตรพอเพียง งานประดิษฐ์ หัตถกรรม และงานอาหารเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะด้านความรู้ (Knowledge) ด้านการคิด (Thinking) และด้านทักษะ (Skills) ตามศักยภาพและความสามารถของผู้เรียน

โครงสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ปรากฏดังภาพที่ 1

หลักการ

- การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับนโยบาย แนวคิดการจัดการศึกษา
- การมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นจะช่วยส่งเสริม การเรียนรู้ด้านทักษะชีวิตและอาชีพได้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี
- การจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพและความสามารถมีทักษะชีวิตสามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและเพศศึกษาได้อย่างเหมาะสม
- ส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะอาชีพให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจของผู้เรียนและบริบทของท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

- ส่งเสริมความร่วมมือของภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้
- ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจมีความสามารถในการคิด และมีทักษะด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและเพศศึกษา
- ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจมีความสามารถในการคิดและมีทักษะด้านอาชีพในท้องถิ่น

สาระสำคัญ

- รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ทักษะชีวิตและอาชีพ คือ การส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถในการคิด และมีทักษะชีวิตที่สำคัญ

องค์ประกอบ

- องค์ประกอบที่ 1 ด้านการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม
- องค์ประกอบที่ 2 ด้านการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่น

แผนภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

จากการประเมินประสิทธิภาพรูปแบบของ ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) พบว่ารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น มีประสิทธิภาพสำหรับนำไปทดลองใช้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.71$, S.D.=0.51)

ผลการวิจัยระยะที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

3.1 ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ด้านการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ตามความคิดเห็นของครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยรวมพบว่ามีการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหา

[316]

น้อย คือ ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X}$ =4.54, S.D.=0.50) ด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X}$ =4.54, S.D.=0.49) ด้านการส่งเสริมความร่วมมือ ($\bar{X}$ =4.53, S.D.=0.52) ด้านการติดตามประเมินผล ($\bar{X}$ =4.48, S.D.=0.58) และด้านการกำหนดนโยบาย ($\bar{X}$ =4.48, S.D.=0.50) ตามลำดับ

3.2 ผลการทดลองใช้การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ด้านการจัดการเรียนรู้โดยรวมมีการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.52, S.D.=.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดและเพศศึกษา โดยรวมพบว่า มีการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.52, S.D.=.67) และด้านทักษะอาชีพในท้องถิ่น โดยรวมพบว่าการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.52, S.D.=.66)

ผลการวิจัยระยะที่ 4 ผลการศึกษาประสิทธิผลรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

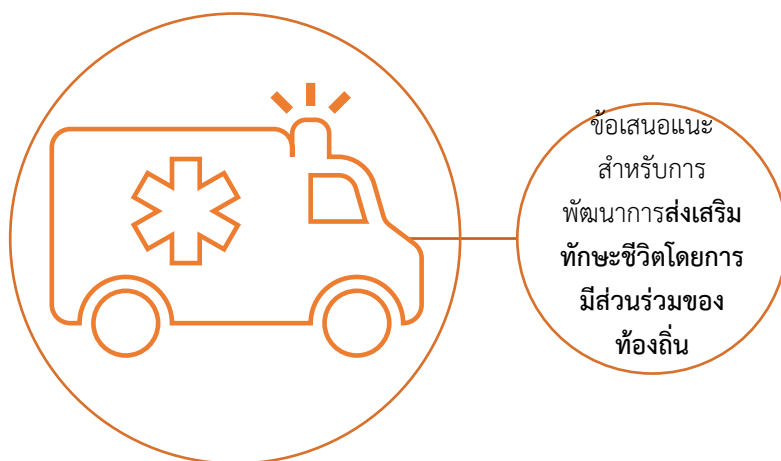
รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น มีประสิทธิภาพสอดคล้องเหมาะสมสำหรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ค่าดัชนีความสอดคล้องเหมาะสมเท่ากับ 1.00 โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม (Participatory Education Management) มีแนวปฏิบัติที่ครอบคลุมกระบวนการจัดการศึกษาทุกด้าน สามารถนำไปเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี

องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ (Learning Management) คือ การจัดการเรียนรู้ทักษะชีวิต และอาชีพนักเรียน แยกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดและเพศศึกษาและด้านทักษะอาชีพในท้องถิ่น ได้แก่ งานสมุนไพรและเกษตรพอเพียง งานประดิษฐ์ หัตถกรรมและงานอาหาร

อย่างไรก็ตามข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาการส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ดังนี้

1. การพัฒนาทักษะอาชีพควรขยายผลการพัฒนาสู่เยาวชน ชุมชนให้เกิด การพัฒนาที่ยั่งยืน
2. ควรส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตและการตลาดสู่ความเป็นมาตรฐานของผลิตภัณฑ์
3. กำหนดขอบข่ายอาชีพให้หลากหลายยิ่งขึ้น
4. สร้างเครือข่ายการพัฒนาสู่สถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างเจตคติต่อการประกอบอาชีพเพิ่มรายได้ หรือลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นของครอบครัว
5. ควรเปิดคลินิกพัฒนาคุณภาพชีวิตรอบด้านของนักเรียน

- 1. การพัฒนาทักษะอาชีพควรขยายผล การพัฒนาสู่เยาวชน ชุมชนให้เกิด การพัฒนาที่ยั่งยืน
- 2. ควรส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตและการตลาดสู่ความเป็นมาตรฐานของผลิตภัณฑ์
- 3. กำหนดขอบข่ายอาชีพให้หลากหลายยิ่งขึ้น
- 4. สร้างเครือข่ายการพัฒนาสู่สถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างเจตคติต่อการประกอบอาชีพเพิ่มรายได้ หรือลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นของครอบครัว
- 5. ควรเปิดคลินิกพัฒนาคุณภาพชีวิตรอบด้านของนักเรียน

แผนภาพที่ 2 ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น พบว่า การจัดการศึกษาที่ยึดการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีทักษะชีวิตและอาชีพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กร ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและบริบทของท้องถิ่น โดยระดับสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู พบว่า สภาพการดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละสูงสุด คือ สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ คือ อบรม สัมมนาและศึกษาดูงานสำหรับครู คิดเป็นร้อยละ 91 รองลงมา คือ สถานศึกษากำหนดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนที่ต้องแก้ไขให้สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนและ

[318]

Citation:

จักรกฤษณ์ สีลาสกุลภักดี, ณัฐชัย จันทชุม และ พงศธร โพธิ์พลศักดิ์. (2565). รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (6), 303-324

Leelasakulphak, C., Chantachum, N., & Popoonsak, P., (2022). Educational Management Model to Promote Life Skills Through Participation of Local. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (6), 303-324; DOI: <https://doi.org/10.14456/iari.2022.149>

ท้องถิ่น คือ กิจกรรมหลักเลี้ยงสิ่งเสพติด กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 83 และอาชีพที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ เกษตรพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 82 และผลการสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) และภูมิปัญญาท้องถิ่น เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต พบว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ส่วนใหญ่เกี่ยวกับเกษตรพอเพียง การปลูกพืชผักสมุนไพร งานประดิษฐ์ต่าง ๆ ของใช้และการทำอาหาร เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความถนัดและ ความสนใจ และเป็นไปตามวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน สถานศึกษาได้บูรณาการหลักสูตรการเรียนรู้และมีโครงการ กิจกรรมในแผนพัฒนาการศึกษา ผลการสัมภาษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่าความร่วมมือที่สำคัญ คือ การเป็นศูนย์การเรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้ที่ครู นักเรียนไปศึกษาดูงาน เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้และฝึกทักษะการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาเป็นบางครั้ง ข้อจำกัดในการดำเนินงานคือยังไม่มีความต่อเนื่องในการพัฒนา สภาพปัญหา คือ ระยะเวลาในการฝึกทักษะไม่เพียงพอบางทักษะอาชีพต้องใช้ต้นทุนในการผลิตสูง สถานศึกษาต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ ทั้งนี้อาจเนื่องจากทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียน เป็นทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตเพื่อการอยู่รอดและสงบสุขของสังคม ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีสารสนเทศที่รวดเร็ว สภาพทางเศรษฐกิจตกต่ำ เป็นผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบต่อพฤติกรรมของผู้เรียน ดังนั้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นเหตุเป็นผล มีค่านิยมที่ดี จึงเป็นสิ่งสำคัญเร่งด่วนที่สถานศึกษาจะต้องจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนและเยาวชนมีทักษะชีวิตและอาชีพที่เหมาะสม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ กำหนดให้พัฒนาเด็กวัยเรียนและวัยรุ่นให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงาน ปรับกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง สนับสนุนให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสร้างแรงจูงใจให้เด็กเข้าสู่การศึกษาในระบบทวิภาคี และสหกิจศึกษาที่มุ่งการฝึกทักษะอาชีพให้พร้อมเข้าสู่ตลาดงาน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) และสอดคล้องกับสมพงษ์ ลอยลม (2547) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนที่ได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการเรียนการสอนและได้รับความรู้จากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ การศึกษาจากเอกสาร รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม สัมมนาและศึกษาดูงาน

2. รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ประกอบด้วย 4 ส่วนได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ สำคัญ และองค์ประกอบ จากการประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ

[319]

Citation: จักรกฤษณ์ สีสกุลภักดิ์, ณัฐชัย จันทุม และ พงศธร โพธิ์พลศักดิ์. (2565). รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (6), 303-324

Leelasakulphak, C., Chantachum, N., & Popoonsak, P., (2022). Educational Management Model to Promote Life Skills Through Participation of Local. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (6), 303-324; DOI: <https://doi.org/10.14456/iari.2022.149>

ของ ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) พบว่ารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น มีประสิทธิภาพสำหรับนำไปทดลองใช้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.71$, S.D.=0.51) ทั้งนี้ แสดงว่ารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น มีประสิทธิภาพเหมาะสมสำหรับนำไปทดลองใช้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากรูปแบบ ได้พัฒนาขึ้นจากการประชุมระดมสมองผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสังเคราะห์จากเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้อมูลสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 รวมทั้งแนวทางการพัฒนาของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ที่ได้จากการสัมภาษณ์ ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและนโยบายการพัฒนา จึงส่งผลให้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น โดยรวม มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.71$, S.D.=0.51) สอดคล้องกับประหยัด สุขสำราญ (2556) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของรูปแบบด้านหลักการ วัตถุประสงค์ กลไกการดำเนินงาน วิธีดำเนินการ การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ จิตตวดี ทองทั่ว (2554) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตในสถานศึกษา พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การระดมความคิดเห็นการวางแผน การดำเนินงาน การจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

3.1 ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นด้านการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ตามความคิดเห็นของครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยรวม พบว่ามีระดับการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.52) ทั้งนี้ อาจเนื่องจาก ด้านการกำหนดนโยบาย รูปแบบการพัฒนาสอดคล้องกับนโยบายการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีโครงการ กิจกรรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนมีทักษะอาชีพตามความถนัดและความสนใจ รวมทั้งมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการพัฒนาโครงการกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา สอดคล้องกับเมตต์ เมตต์การุณจิต (2547) ได้ทำการศึกษาการบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ สรุปได้ว่าการให้ประชาชนมีส่วน

[320]

Citation: จักรกฤษณ์ สีลาสกุลภักดิ์, ณัฐรัชย์ จันทชุม และ พงศธร โพธิ์พลศักดิ์. (2565). รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (6), 303-324

Leelasakulphak, C., Chantachum, N., & Popoonsak, P., (2022). Educational Management Model to Promote Life Skills Through Participation of Local. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (6), 303-324; DOI: <https://doi.org/10.14456/iari.2022.149>

ร่วมในการจัดการศึกษา คือมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การจัดทำหลักสูตร การกำกับ ติดตามการทำงาน ของสถานศึกษาและการระดมสรรพกำลังสำหรับการพัฒนาสถานศึกษา

3.2 ผลการทดลองใช้การพัฒนาแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วม ของท้องถิ่น ด้านการจัดการเรียนรู้โดยรวมมีการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.52, S.D.=.66) เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดและเพศศึกษา โดยรวมพบว่า มีการพัฒนา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.52, S.D.=.67) และด้านทักษะอาชีพในท้องถิ่น โดยรวมพบว่ามีการพัฒนาอยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.52, S.D.=.66) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ด้านการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดและ เพศศึกษา นักเรียนสามารถบอกโทษหรืออันตรายที่เกิดจากยาเสพติดเป็นอย่างดี และนักเรียนได้รับความรู้ เกี่ยวกับการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยตรงนักเรียนให้ความสำคัญและตระหนักในการปฏิบัติตัวให้เหมาะสมตามวัยและวุฒิภาวะ สามารถ วิเคราะห์พฤติกรรมเรื่องเพศที่เหมาะสมของเพศชายและเพศหญิงและแยกแยะระหว่างหน้าที่ของตนเองและ พฤติกรรมเสี่ยงที่ต้องหลีกเลี่ยงได้ หลังจากการได้รับการพัฒนานักเรียนยังรู้จักป้องกันตนเอง ด้วยการปฏิเสธ การทดลองใช้ยาเสพติดทุกชนิด หลีกเลี่ยงการคบเพื่อนที่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและไม่ไปอยู่ในสถานที่ที่เสี่ยงต่อ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ จึงส่งผลให้ด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติดและเพศศึกษา โดยรวม พบว่า มีการ พัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ ธนพัชร แก้วปฐิมา (2547) ได้ศึกษา การประยุกต์ใช้โปรแกรมทักษะ ชีวิตเพื่อป้องกันตนเองจากการใช้สารกระตุ้นประสาทประเภทแอมเฟตามีน (ยาบ้า) นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี พบว่า ภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ได้รับความรุนแรงของโอกาสเสี่ยง รับรู้ผลดีของการปฏิบัติตนในการป้องกันยาบ้า ถือว่า โปรแกรมการประยุกต์ ทักษะชีวิตมีความเหมาะสม ต่อการนำมาพัฒนาในโรงเรียน

ด้านทักษะอาชีพในท้องถิ่น โดยรวม พบว่ามีการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.52, S.D.=.66) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากนักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติอาชีพในท้องถิ่นสามารถศึกษาเรียนรู้การปฏิบัติอาชีพที่ ชอบได้จากวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ตรงกับความต้องการและสามารถศึกษา ค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญา ท้องถิ่นจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ได้หลากหลาย สอดคล้องกับวีรศักดิ์ เลียบสือตระกูล (2548) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ศึกษาแบบกิจกรรมส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยนาท พบว่าการจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนต้องจัดให้ เหมาะสมกับสภาพเวลา กำลังและความสามารถของนักเรียน

4. ผลการศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของ ท้องถิ่น พบว่ารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น มีประสิทธิภาพ

สอดคล้องเหมาะสมสำหรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ค่าดัชนีความสอดคล้องเหมาะสมเท่ากับ 1.00 โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม (Participatory Education Management) มีแนวปฏิบัติที่ครอบคลุมกระบวนการจัดการศึกษาทุกด้าน สามารถนำไปเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี

องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ (Learning Management) คือ การจัดการเรียนรู้ทักษะชีวิต และอาชีพนักเรียน แยกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดและเพศศึกษาและด้านทักษะอาชีพในท้องถิ่น ได้แก่ งานสมุนไพรและเกษตรพอเพียง งานประดิษฐ์ หัตถกรรมและงานอาหารและมีข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนา ดังนี้ 1) การพัฒนาทักษะอาชีพควรขยายผลการพัฒนาสู่เยาวชน ชุมชนให้เกิด การพัฒนาที่ยั่งยืน 2) ควรส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตและการตลาดสู่ความเป็นมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ 3) กำหนดขอบข่ายอาชีพให้หลากหลายยิ่งขึ้น 4) สร้างเครือข่ายการพัฒนาสู่สถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างเจตคติต่อการประกอบอาชีพเพิ่มรายได้ หรือลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นของครอบครัว และ 5) ควรเปิดคลินิกพัฒนาคุณภาพชีวิตรอบด้านของนักเรียน สอดคล้องกับ สมปอง มาตย์แทน (2554) ได้ทำการประเมินโครงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพเยาวชนออกสู่ชุมชนในเขตบริการของสถานศึกษา ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาในสถานศึกษา ชุมชน สถาบันอื่นๆ เพื่อสนับสนุนงบประมาณวิทยากร เครือข่ายการตลาด ควรฝึกอาชีพนักเรียนอย่างต่อเนื่องสู่ทักษะอาชีพที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ สาระสำคัญ และองค์ประกอบ โดยองค์ประกอบแยกออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม และด้านการจัดการเรียนรู้ มีผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ในด้านการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และประสิทธิผลรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น มีความสอดคล้องเหมาะสมสำหรับการนำไปพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ค่าดัชนีความสอดคล้องเหมาะสมเท่ากับ 1.00 โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น สามารถนำไปพัฒนาพฤติกรรมด้านการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดและเพศศึกษา และนำไปพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนได้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

1.2 ควรนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเผยแพร่สำหรับเป็นแนวทางการพัฒนากับสถานศึกษาสังกัดอื่น ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาอาชีพนักเรียน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเฉพาะด้านเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์สู่ส่วนวัตกรรมการตลาดที่ได้มาตรฐาน ให้เป็นอาชีพกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน

2.2 ควรศึกษารูปแบบการส่งเสริมทักษะการแก้ไขปัญหาการปรับตัวของวัยรุ่นตามกระแสความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในปัจจุบัน และสถานะเศรษฐกิจตกต่ำในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงมหาดไทย. (2560). โรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.

จิตตวดี ทองทั่ว. (2554). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิต ในสถานศึกษา : การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

ธนพัชร แก้วปฏีมา. (2547). การพัฒนารูปแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). สถิติวิจัยการศึกษา. กรุงเทพฯ: เนติกุล.

ประหยัด สุขสำราญ. (2556). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ไพโรจน์ พรหมมีเนตร. (2552). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาตามหลักพุทธธรรม (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต) พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2558). รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนประจำปี 2557. กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

[323]

Citation: จักรกฤษณ์ สีสกุลภักดิ์, ณัฐชัย จันทุม และ พงศธร โพธิ์พลศักดิ์. (2565). รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (6), 303-324

Leelasakulphak, C., Chantachum, N., & Popoonsak, P., (2022). Educational Management Model to Promote Life Skills Through Participation of Local. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (6), 303-324; DOI: <https://doi.org/10.14456/iari.2022.149>

- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2547). *การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- วีรศักดิ์ เลียบสือตระกูล. (2548). *รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยนาท (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สมปอง มาตย์แพน. (2555). *การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการการพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สมพงษ์ ลอยลม. (2547). *การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอนองม่วง จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต : สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์*.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2. (2563). *ข้อมูลบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2*. มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12*. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.